

SEMINAR GKB MACHINES

Barendrecht 8 september 2016

BODEMKWALITEIT NATUURGRAS.

Em. Prof. Donald Gabriels
Vakgroep Bodembeheer
Universiteit Gent

Ganda Publi Productions

donauldgabriels@gmail.com

www.gandacriteria.be

Bodemkwaliteit maar ook BodemKWANTITEIT

Streefdoel:

Optimale bodem (kwaliteit en kwantiteit) voor:

-grasgroei??

-voor bespeelbaarheid van de toplaag?

GRASGROEI?

Natuurgras

Gras op het veld is niet
noodzakelijk!!.....

Maar wel gewenst!

Kunstgras(sport)veld

vereiste:
er **moet** gras op het veld
staan!!!
Indien niet??

INDIEN NIET????

Wanneer is een veld (toplaag)
'bespeelbaar? 'niet bespeelbaar'??

We vroegen het aan de KBVB
(Koninklijk Belgische Voetbalbond)

Wat zegt Frank De Bleekere?

Ex-internationaal Belgisch scheidsrechter

De bal moet
rollen!!!!

De Scheidsrechter beslist!!!

Wat zegt het 'reglement'
van de KBVB???

Niet bespeelbaar = afgelasten?

6.3. Bij **SLIJK** de grond zo modderig is dat de spelers niet kunnen aanzetten.

Een bal die **NIET BOTST** of in het **SLIJK** **BLIJFT STEKEN** is **GEEN REDEN** om een speelveld onbespeelbaar te maken

6.4. Bij **REGEN**

- een **grote oppervlakte** van het speelveld **overstroomd** is en **de bal** op die plaats **de grond niet raakt**
- **onvoldoende zichtbaarheid** optreedt.

Wat zegt de KNVB???

Wij hebben een
commissie!!!!
En richtlijnen!

Wij hebben WETRA
velden

BAL BOTST NIET...en DRIJFT ook NIET

Terrein van FC DRIJFNAT

Dus best geen water op het veld.
De 'grond' moet doorlatend zijn.
De grond van de zaak is de grond!!

Minerale BODEMDEELTJES

- **Klei:** $< 2 \mu\text{m}$ (0.002 mm)
- **Leem:** $2 - 50 \mu\text{m}$ (0.050 mm)
- **Zand:** $50-2000 \mu\text{m}$ (2 mm)
  - Zeer fijn zand: $50-100\mu\text{m}$
  - Fijn zand: $100-200 \mu\text{m}$
  - Medium zand: $200-500\mu\text{m}$
  - Grof zand: $500-1000 \mu\text{m}$
  - Zeer grof zand $1000-2000\mu\text{m}$
- **Grind:** $> 2000 \mu\text{m}$ ($> 2 \text{ mm}$)

NL: Lutumgehalte: $> 25\%$: klei, $>50\%$: zware klei!!

Silt: $2-63\mu\text{m}$

ORGANISCHE BODEMDEELTJES: humus, turf, compost

EVEN VERGELIJKEN!!!!!!

Relatieve korrelgroottes:

Minerale deeltjes

Wat weten wij?

Zand is doorlatend ...en...

Leem en klei voelen plastisch aan

Leem en klei zijn gevoelig voor verslemping en compactie en zijn minder doorlatend

➔ plasvorming

Zijn er richtlijnen??

Nederland? NOC-NSF

(thesis van 1985)

Duitsland? DIN

UK? STRI

Europa?

USA? USGA (normen voor golf!)

De gemeente beslist?

De club beslist?

De aannemer beslist?

Het budget beslist?

**Elkeen doet naar best
vermogen en kunnen!!**

Even kijken wat er zoal te leren valt in
Vlaanderen en UK

 Vanaf 2000
studie

14 velden in Vlaanderen

4 tal in Engeland

olv Davy Ottevaere
en Donald Gabriels (UGent)

5 - 10 cm

<i>Fractie</i> \ Veld	Knokke	Heist	Westkopelle
<i>0-2 μm (%)</i>	8.7	6.5	12.4
<i>2-50 μm (%)</i>	7.3	6.1	14.3
<i>> 50 μm (%)</i>	84.1	87.4	73.3
<i>Totaal (%)</i>	100.0	100.0	100.0
<i>Org. stof (%)</i>	3.3	1.6	4.3
<i>Kalk (%)</i>	3.4	0.7	4.6

GANDA CRITERIA

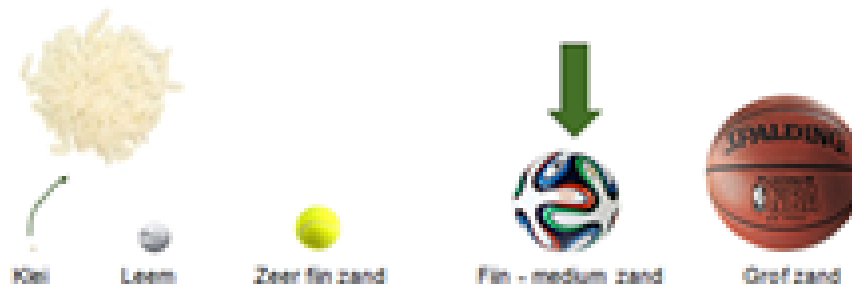
90% zand in de toplaag voor een goede doorlatendheid en $TPV > 30\%$

GESCHIKT ZAND

**M50 tussen 180 en 280 μm
(fijn tot medium zand)**

VOETBAL

Relatieve korrelgroottes:

Verhogen van waterhoudend vermogen

Toevoegen van OM, leem, klei of bodemverbeteraar (organisch of synthetisch): turf, compost, vezels..

ZANDIGE toplaag moet ook

draagkracht hebben

➔ diepwortelende grasmatten

Zand + bodemverbeteraar

teelaarde

Gras moet ook kunnen kiemen,
dus top laag mag niet té compact zijn

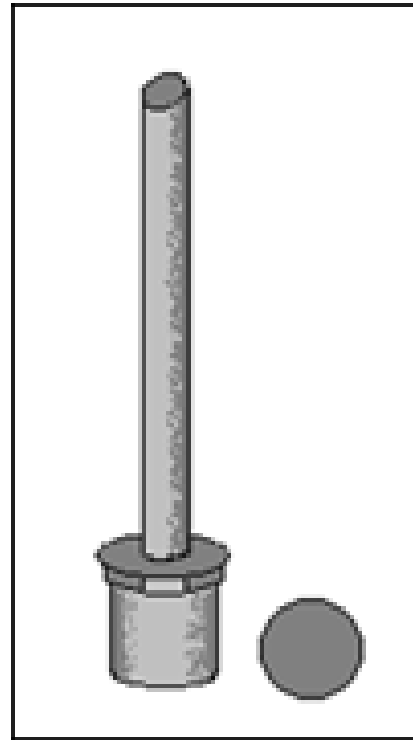
Maximum 2,9 MPa = 29 bar of 29 kg/cm²

Hoe te meten??

Vraag het ook aan: LABOSPORT International

penetrometer

MECHANISCHE WEERSTAND

$$1 \text{ MPa} = 10 \text{ bar} = 10 \text{ kg/cm}^2$$

- 1,4 MPa: minimum draagkracht van toplaag
of 14 bar of 14 kg/cm²
- 2,9 MPa: limiet voor wortelgroei
of 29 bar of 29 kg/cm²

Hoge hak

Zes noppen

Meer noppen

Gecompacteerde toplaag

GKB heeft een oplossing!

ECODRESSER

Te weinig zand?

GKB heeft een oplossing:

verticuteren

sandfiller

Toevoegen van zand van goede
kwaliteit en kwantiteit
volgens de GANDA Criteria en
volgens het beschikbaar budget
en... met GKB

Commentaar uit NL op de Ganda-criteria

- Wij kunnen nog wat leren van onze zuiderburen
- Ganda-criteria komen vrij goed overeen met de NOCNSF-KNVB2.a. Normen (daarenboven: de dikte van de toplaag is gerelateerd aan de doorlaatbaarheid van de onderbouw)

**doorlaatbaarheid: hoe te meten??
(Labosport International??)**

Commentaar uit NL op de Ganda-criteria

- **Erwin Beltman (groundsman Feyenoord): de toplaag van De Kuip zit heel dicht bij de Ganda-criteria**
- **Tip vanuit NL voor hun zuiderburen:**
In NL liggen er geaggregeerde velden die 60% klei of leem of veen bevatten...ze liggen er uitstekend bij!!

Wil je meer weten?

Wil je meer meten?

Kom o.a. naar de Sportveldendag in NL

En: kom ook bij ons in Gent (B)

22- 23 juni 2017

Symposium on natural and artificial grassfields

WELCOME in the WEEK OF PRACTICE

(Meten is weten)

measuring is knowing

www.gandapubliproductions.be

Voor meer info en advies:

www.gandacriteria.be

donaldgabriels@gmail.com

Dank om te willen luisteren!

